

KANABIS – KRAJ HIPOKRIZIJE?

KANABIS JE BILJKA S MNOGO VRLINA, NO 20. JE STOLJEĆE OD NJE NAPRAVILO ZABRANJENU DROGU I NA TAJ JE NAČIN DEMONIZIRALO. DANAS PONOVRNO OTKRIVAMO NJENE POZITIVNE STRANE I MNOGOBROJNE MOGUĆNOSTI NJENA KORIŠTENJA U INDUSTRIJI, ZBOG KOJIH JE MOŽEMO NAZVATI "EKOLOŠKOM" BILJKOM TJ. BILJKOM ZA "ZELENU" INDUSTRIJU. NO, NJEZINI OMAMLJUJUĆI UČINCI JOŠ UVIJEK NAS PLAŠE ... **Piše: Jocelin Morisson; francuski Nexus, srpanj 2010. S francuskog prevela: Andrea Tkalčić-Živković**

MARIHUANA NA PUTU DEKRIMINALIZACIJE

Hoće li Kalifornija biti prva savezna država koja će legalizirati marihuanu? Ako prijedlog zakona koji je proteklog ožujka podnio zastupnik Tom Ammiano bude prihvaćen u studenom to bi se moglo i ostvariti. Bit će to prava revolucija u zemlji koja primjenjuje najstrože zakone u pogledu uporabe ove "lake" droge. U prijedlogu zakona "AB 2254" zastupnika Ammiana, koji je osim toga aktivist za prava homoseksualaca, predlaže se dekriminalizacija za posjedovanje marihuane za sve osobe starije od 21 godine, ukidanje svih sankcija koje se odnose na uzgoj, prijevoz, prodaju ili korištenje marihuane (s time da to ne bi obuhvatilo zakonske odredbe o vožnji vozila pod utjecajem droge), reguliranje prodaje od strane savezne države (Kalifornije) uz određivanje fiksne cijene, te zabranu prodaje marihuane mladima od 21 godine... Tekst ovoga prijedloga u trinaest odredbi mogao bi u konačnici iznjedruti zakon usporidiv sa zakonima o uporabi alkohola koji su trenutno na snazi. Poznajemo li povijest famozne prohibicije alkohola u Sjedinjenim Državama i štete koje je ona izazvala shvatit ćemo važnost novog povijesnog poglavlja koje bi ovime moglo nastupiti.

SPASITI KALIFORNIJU OD BANKROTA

Zapravo se radi o drugoj verziji zakonskog prijedloga koji je Tom Ammiano dao u proceduru već 2009., ali ova nije mogla doći na dnevni red za raspravu u oba doma parlamenta zbog nedostat-

ka termina. Zasiurno, Kalifornija jest jedna od progresivnijih država u SAD-u, ali razlog što je do ovog stupnja stigla dugujemo famoznom američkom pragmatizmu kao i dobrohotnosti guvernera Arnolda Schwarzeneggera. Poznato je da je država Kalifornija na rubu bankrota, a legalizacija kanabisa mogla bi joj donijeti 1,3 milijarde dolara pore-

za godišnje! Uostalom, uzgoj kanabisa prva je poljoprivredna aktivnost u državi, a prihod od prodaje procjenjuje se na 14 milijardi dolara godišnje, što je daleko ispred drugog poljoprivrednog sektora, tj. mliječne industrije koja donosi 7,3 milijarde prihoda godišnje. Godine 1996. Kalifornija je postala prva savezna država koja je legalizirala uporabu kanabisa u medicinske odnosno "terapeutske" svrhe. Počinju se otvarati bezbrojne klinike, a 'biznis' propisivanja kanabisa u medicinske svrhe cvjeta jer popustljivi liječnici izdaju golem broj recepata. Prodaja medicinskog kanabisa raste i ubrzo dostiže promet od 200 milijuna dolara u državi Kaliforniji, što joj 2009. godine donosi 18 milijuna

dolara poreza. Ammiano predlaže da se cijena kanabisa utvrdi na razini od 50 dolara po unci (oko 28 grama) i da se prodaja oporezuje na toj bazi. Osim prihoda od poreza država bi uštedjela dodatnu milijardu dolara jer bi se zaustavile mnogobrojne aktivnosti: policijski progon, suđenja i uhićenja vezana uz ovu drogu. Statistika FBI-ja govori da je 2001. zbog delikata vezanih uz kanabis u cijeloj državi bilo uhićeno više od 720.000 osoba, od kojih 89% otpada isključivo na uhićenja zbog posjedovanja. Ovaj broj predstavlja polovicu svih prekršaja vezanih za držanje, prodaju ili konzumaciju droge. Godine 2007. taj je broj iznosio 872.000 uhićenja. Od 1992. do 2001. više od 6 milijuna osoba uhićeno je zbog marihuane. Godine 1995. zatvorenici osuđeni na izdržavanje kazne zbog prekršajnih (ili kaznenih) djela vezanih za marihuanu predstavljali su 60% ukupne zatvorske populacije u državi. I godine 2009., premda manja, ova je proporcija još iznosila 55%. Više od 40.000 Amerikanaca još uvijek izdržava kaznu zatvora, i to samo u saveznom, što ne uključuje okružne zatvore, zbog djela vezanih uz kanabis.

Dakle, premda su 2010. neodrživi, argumenti koji demoniziraju kanabis preživjeli su. No, nije lako vraćati se unazad na istu temu poslije tolikih desetljeća laži i manipulacija! Premda prijeti mnogim odavno ustoličenim gospodarskim interesima, kanabis kroz svoju uporabu u terapeutske svrhe danas doživljava možda ne ponovni procvat ali onda barem pravednu rehabilitaciju, što ćemo vidjeti na sljedećim stranicama.

PROHIBICIJA IZVAN PROSTORA I VREMENA

Kako nas podsjeća Jack Herer u svojoj slavnoj knjizi *Car je go!*, kanabis je u SAD-u stavljen izvan zakona u prosincu 1937. godine. Na temelju ružnih rasnih predrasuda, marihuana je predstavljena razlogom silovanja bjelkinja od strane crnaca, a na sličan se način djelovanjem marihuane objašnjavala i "lijenost" Meksikanaca. Jednadžba "marihuana jednako nasilje"

bila je ishodište i pouka velikog broja propagandnih filmova (primjerice film *Reefer Madness*, "Ludilo jointa", snimljenog 1936.), i orkestriranih novinskih kampanja koje je proizvodilo carstvo mogula Hearsta. Džezisti su opisivani kao da sviraju protubjelačku, "đavolsku i vudu" glazbu, koja je ogrezla u porocima. Američka liječnička udruga (AMA) najprije se suprotstavila zakonu iz 1937., a poslije se prilagodila Drug Misteru toga

doba, Henryju d'Anslingeru (od 1931. do 1962.) koji je liječnicima prijetio progonom ukoliko budu prepisivali opojna sredstva. Krajem 1940-tih Anslingerova argumentacija preselila se s navodnog nasilja pod utjecajem droge prema brizi o nadolazećem komunizmu, "crvenoj opasnosti". Za vrijeme makartizma govorilo se da marihuana ne izaziva nasilje, već obratno, one koji je konzumiraju čini pretjerano miroljubivima, dakle opa-

snim pacifistima, što je potpuno neprihvatljivo dok prijeti komunistička opasnost! Takav iracionalan zaokret neće spriječiti Kongres da 1948. godine izglasa potporu zakonu o prohibiciji - zabrani uporabe kanabisa. Sve od 1960-tih naovamo kako bi se poduprlo farmaceutsku i druge industrije (kao što je industrija papira i tekstila), kojima je industrijska uporaba konoplje predstavljala određenu prijetnju, ta je zabrana i danas na snazi.

MARIHUANA U MEDICINI

- LEGALIZACIJA NA MALA VRATA ILI JOŠ STROŽA ZABRANA?

NEKI U TERAPEUTSKOJ LEGALIZACIJI VIDE OTVOREN PUT PREMA POTPUNOJ LEGALIZACIJI, DRUGI NAPROTIV MISLE DA SE PROIZVOD TAKO ZATVARA U KATEGORIJU LIJEKOVA. KAKO BILO DA BILO, LEGALNA POTROŠNJA U SAD-U CVATE

Početkom 2010. godine New Jersey postaje četrnaesta savezna američka država koja legalizira uporabu kanabisa u terapijske svrhe. Od tog trenutka 82 milijuna Amerikanaca žive u državama u kojima je uporaba marihuane dozvoljena u medicinske svrhe, a to je 27% ukupne američke populacije. Što se tiče stvarnog broja korisnika kanabisa kao lijeka, on se procjenjuje na više od 200.000 osoba. Zakon koji je usvojen u New Jerseyju ipak je restriktivniji od onih usvojenih u drugim saveznom državama, jer omogućuje propisivanje marihuane samo u slučaju teških ili kroničnih bolesti definiranih ograničenim popisom, a njime se isto tako pacijentima zabranjuje da kanabis uzgajaju sami. Pacijenti, osim toga, u ovlaštenim klinikama ne mogu dobiti više od 57 grama kanabisa mjesečno.

OSAM NAVEDENIH BOLESTI

Trinaest država, kojima treba pridodati i Washington, Okrug Columbia, manje su ili više prilagodile svoje zakonske propise kalifornijskom modelu. Pacijentima se može propisati medicinska marihuana ako im je dijagnosticirana jedna od osam bolesti definiranih sljedećim popisom: rak, epilepsija, multipla skleroza, AIDS, sindrom teške pothranjenosti, glaukom, kronični bolovi, kronične mučnine. Država dozvoljava uzgoj kanabisa na ovlaštenim farmama (12 ih je u Kaliforniji, 24 u Oregonu...), kao i uzgoj u osobne svrhe ukoliko osoba posjeduje odgovarajući recept. Količina koju je dozvoljeno posjedovati varira od 1 unce (28 grama) u Montani i Nevadi, do 24 unce (672 grama) u Oregonu i Washingtonu, DC.

Zapravo, najviše prijedora ima oko "kroničnih bolova", zbog kojih je uporaba medicinske marihuane u Kaliforniji doslovno eksplodirala... Čak i obična bol u leđima može biti razlogom izdavanja recepta od strane nekog previše popustljivog i sućutnog liječnika iz klinika specijaliziranih za

liječenje takvih tegoba. Zbog toga New Jersey kronične bolove nije uključio u svoj popis. Savezna je vlada, međutim, zabrinuta zbog potrošnje koja je počela izmicati kontroli i zbog dnevnog nicanja specijaliziranih klinika, željela donijeti zakon na nacionalnoj razini i ograničiti broj klinika u svakoj od država, radije nego da pogazi sve što je činila ranije, i time na pojedine države prebaciti uspostavljanje kontrole nad brojem klinika. Kalifornija je, primjerice, svoj zakon izmijenila: pored nekoliko stotina već otvorenih klinika, suočila se s tisuću zahtjeva za otvaranje novih klinika, što se više nije moglo tolerirati! U Denveru u Koloradu ima više takvih klinika nego Starbucks dućana-kafića (gdje se možete predozirati kavom)!

VELIKA HIPOKRIZIJA

Da i ne govorimo o ultrakonzervativcima i vjerskim fundamentalistima koji su užasnuti ovakvim razvojem situacije, mnogobrojni razumni promatrači javno ukazuju na veliko licemjerje koje je na djelu. Zašto se skrivati iza paravana terapijskog kanabisa kad se droga može legalno dobiti za, primjerice, svaku najobičniju upalu nokta? Naravno, kanabis je toliko vremena bio proskribiran da savezna vlada sada teško da može takvu politiku prekriti jednim potezom pera. Dovoljno je prisjetiti se da je još Bushova administracija borbu protiv droge proglašavala svojim drugim prioritetom, nakon rata protiv terorizma. Uostalom, unatoč određenom otvaranju

Pacijentica u Kaliforniji na jednom od mnogobrojnih skupova koji traže legalizaciju marihuane

tijekom kampanje, ni predsjednik Obama nije se izjasnio u prilog takvog razvoja zakonodavstva na nacionalnoj razini, već se ograničio na područje gospodarske koristi od prometa kanabisom.

Za aktiviste koji zagovaraju kanabis trenutna se situacija može iščitati na dva suprotna načina. S jedne strane, medicinska marihuana može se stvarno doimati kinkom za buduću potpunu legalizaciju. S druge pak strane, suprotno tome, prezentirati marihuanu kao djelotvoran lijek može na dulji period spriječiti da se ona smatra proizvodom za opuštanje i stvar osobnog izbora. Korisnici kanabisa u "rekreativne" svrhe mogli bi se u tom slučaju promatrati kao, primjerice, osobe koje odbijaju uporabu lijekova protiv bolova... I slično.

POZITIVNI KLINIČKI POKUSI

Jasno je, međutim, da su Sjedinjene Države prešle bitan korak u prepoznavanju medicinske vrijednosti kanabisa, što u Europi nije slučaj. Zadnje izvješće o tome objavio je početkom godine Centar za istraživanje o medicinskom kanabisu

Kalifornijskog sveučilišta u San Diegu. Izvješće je objavljeno netom prije no što je zastupnik Ammiano ponovno podnio svoj prijedlog zakona o dekriminalizaciji. Na temelju devetnaest znanstvenih studija, od kojih je sedam kliničkih istraživanja, direktor Centra Igor Grant procijenio je da "rezultati ovih istraživanja predstavljaju solidnu znanstvenu osnovu na kojoj političari i javnost mogu raspravljati o mjestu uporabe kanabisa u zdravstvenoj skrbi". Najviše se studija odnosi na liječenje problema s bolovima, posebno u odnosu na neuropatije izazvane nekim oblicima liječenja AIDS-a. Kanabis je vrlo djelotvoran lijek kod bolesti nervnog sustava, kao što je multipla skleroza, zaključuju znanstvenici uključeni u projekt.

NEMOGUĆE PATENTIRATI

Naravno, farmaceutska industrija ne gleda blagonaklono na generalizaciju

korištenja u terapijske svrhe jednog proizvoda koji nije moguće patentirati. Osim toga, kanabis ima brojne aktivne sastojke čije mehanizme djelovanja još

kao lijek za odvikavanje od pušenja. Razlog povlačenja: navodno je uzrokovao depresivna stanja i samoubilačke misli. Dakle, način njegova djelovanja sastojao se u blo-

Zapravo, najviše prijepora ima oko "kroničnih bolova", zbog kojih je uporaba medicinske marihuane u Kaliforniji doslovno eksplodirala... Čak i obična bol u leđima može biti razlogom izdavanja recepta od strane nekog previše popustljivog i sućutnog liječnika iz klinika specijaliziranih za liječenje takvih tegoba

treba shvatiti. Dakle, njegov puni terapijski potencijal tek valja otkriti. Podsjetimo da je lijek *Acomplia* (*Rimonabant*) laboratorija Sanofi-Aventis, koji je povučen iz prodaje u listopadu 2008., pokazao nesumnjivu djelotvornost pri liječenju pretilosti, a u početku je bio razvijen

kiranjem kanabinoidnih receptora tipa 1 prisutnih u mozgu, jetri i nekim drugim organima. Regulirao je hiperaktivnost endokanabinoidnog sustava. Konačno, naš mozak izlučuje endogene (vlastite) kanabinoide. Molekula se zove anandamid, od sanskrtke riječi "ananda" koja znači "sreća".

INDUSTRIJSKA KONOPLJA, NEPOZNATA BLAGODAT KONOPLJA ILI KANABIS, TO JE ISTA STVAR. PA IPAK, DEMONIZACIJA KANABISA NIJE DOVELA DO NESTANKA KONOPLJE! DANAS PONOVO OTKRIVAMO NJENE VIŠESTRUKU VRIJEDNOSTI, A FRANCUSKA OVAJ PUT NE ZAOSTAJE.

Prvi američki zakon o kanabisu datira iz 1619. godine. Njime su se farmeri iz Virginije obvezivali na sadnju indijske konoplje. Slični su propisi doneseni za poljoprivrednike iz Massachusettsa (1631.) i Connecticuta (1632.). Ova anegdota, kako je prenosi Jack Herer u svojoj priči *Car je goll!* ilustrira važnost koju je ta biljka imala u ekonomiji mlade Amerike. Kako bi potaknuli proizvođače konoplja je do početka XVIII. stoljeća služila kao platežno sredstvo, a prema popisu iz 1850. u to vrijeme diljem zemlje postoji 8327 plantaža, svaka od najmanje 800 ha. Konoplja je imala niz namjena, sve dok zbog svojih psihotropnih svojstava nije postala demonizirana. Tako se upotrebljavala za pravljenje jedara i brodskih konopa, i to već od V. stoljeća prije Krista. Isto je tako služila za pravljenje ribarskih mreža, zastava, cerada, mornarske odjeće. Na brodovima su karte, brodski dnevnici i Biblije bile izrađene od papira na bazi konoplje, čija je trajnost bila sto puta veća od onih na bazi papirusa. U industriji konoplja je služila za proizvodnju tekstila i tkanina. Odjeća izrađena od konoplje bila je ne samo mekša, toplija i bolje je upijala od pamuka, nego je bila i triput otpornija na kidanje. Vlakna su bila

Uzgajanje konoplje u Francuskoj 1908.

proizvedena od stabljike i nisu sadržavala nikakav aktivno psihotropni princip.

BOGATA PROTEINIMA

Još se koristilo ulje konoplje koje je služilo za izradu slikarskih boja i lakova, i to sve do vremena kad je prednost dana uljima na bazi petrokemijske sinteze. Ulje konoplje služilo je i kao gorivo za lampe, a s

vremenom se shvatilo da je bogato proteinima, čime je postalo idealnom baznom prehranom domaćih životinja, ali se isto tako upotrebljavalo i za ljudsku prehranu. I to još nije sve. Celuloza stabljike konoplje upotrebljavala se kao građbeni materijal jer je bila dobar izolator i otporna na vatru. Konačno, i danas, biljna biomasa na bazi konoplje odličan je izvor energije koji bi mogao učinkovito zamijeniti fosilna goriva ... Eto: kad i ne bismo govorili o njenim terapijskim, "duhovnim", ili "rekreativnim" vrijednostima, konoplja je biljka koje smo se tijekom 20. stoljeća prilično olako odrekli iz ne baš pametnih razloga.

Vlakno konoplje za izolaciju

MARIHUANA U EUROPI

POLITIKA PREMA KANABISU U EUROPI OSTAJE VRLO RAZNOLIKA. ISKUSTVO NIZOZEMSKJE NIJE SE PONOVILO U DRUGIM ZEMLJAMA, PREMDA SU TU I TAMO POSTOJALE NEKE INICIJATIVE. KANABIS U TERAPEUTSKE SVRHE TAKO OSTAJE TROJANSKIM KONJEM PUTEM KOJEG SE LEGALNA UPORABA ŠIRI STARIM KONTINENTOM S NEJEDNAKIM INTENZITETOM.

Kako podsjeća Michka, autorica knjige *Medicinski kanabis*!, terapeutske kvalitete indijske konoplje odavno su poznate, ali je još 1950. bila povučena iz francuske farmakopeje (zbirke recepata za pripravu lijekova) zbog poteškoća pri korištenju i zato što su njeni učinci bili slabo ispitani. Ako se danas opet vrati u okvire terapeutske primjene bit će to u sintetiziranom obliku koji će farmaceutskim tvrtkama omogućiti patentiranje modificirane verzije proizvoda indijske konoplje koji će odražavati neki od njenih aktivnih principa djelovanja. U SAD-u postoji mogućnost da se medicinski kanabis nabavi u svom prirodnom obliku ("trave"), što u mnogome oslabljuje interes za sintetičku verziju (tablete, kapsule i sl.). Ali, ipak je na sjevernoameričko tržište ušlo mnogo lijekova na bazi konoplje. Tako se primjerice *Sativex*, koji se prodaje u Kanadi, sastoji od prirodnih ekstrakata biljke, dok su *nabilon* ili *dronabinol* sintetički pripravci.

BILJKA SE SKRIVA ...

Godine 1964. profesor Raphaël Mechoulam s Jeruzalemskog sveučilišta objašnjavao je kako "glavni problem farmaceutskih istraživanja o kanabisu nije odsutnost aktivnosti, već preveliki spektar aktivnosti kanabinoida." Izolirao je osnovni aktivni princip biljke (delta-9-tetrahidrokanabinol ili THC), a nekoliko godina poslije toga endogeni oblik

istog, koji je prirodno prisutan u mozgu, i nazvao ga anandamidom. Tada je prevideo eksploziju interesa za istraživanja na tu temu jer su terapeutske vrijednosti kanabisa već odavno bile poznate. No, sintetički oblici kanabinoida ne repro-

Kafeterija u Amsterdamu

duciraju vjerno vrijednosti prirodnog kanabisa, jer se učinci raznih kanabinoida mogu kombinirati, pojačavati ili, naprotiv, poništavati. Otuda potječu poteškoće u razvijanju lijekova: kao da biljka sama vješto "eskivira" i sabotira namjeru da se koriste samo pojedini njezini dijelovi...

Michka tako objašnjava da dronabinol, čisti sintetički oblik THC-a, ima učinke koji mogu izazvati tjeskobu, dok se kod same biljke u prirodnom obliku taj učinak modulira prisutnošću drugog sastojka, kanabidiola (CBD). Zato se proizvođači orijentiraju na proizvodnju lijekova koji posjeduju sve komponente

Michka, autorica rada *Medicinski kanabis*, brani terapeutske vrline konoplje

biljke, s time da još preostaje pronaći način za patentiranje rečenog pripravka, pri čemu dolazimo do apsurdne situacije da je zabranjen pristup biljci koju lako možemo uzgajati u svom vrtu, ali je ona zato dostupna u kapsulama u svakoj ljekarni, ali po puno višoj cijeni!

ISKLJUČIVO U SLUČAJU KEMOTERAPIJE

Zapravo, u Francuskoj je lijek dronabinol pod imenom *Marinol* jedini derivat kanabinoida dostupan pacijentima koji se liječe kemoterapijom, i to kao pomoćno sredstvo u sprječavanju mučnina i povraćanja. Ali ne može ga se nabaviti ukoliko se ne posjeduje tzv. privremena dozvola korištenja (ATU) koju izdaje agencija za lijekove. U Njemačkoj u veljači 2009. prva je pacijentica nabavila medicinski kanabis u ljekarni, pod istim uvjetima. Otada je nekoliko osoba iskoristilo ovakav režim izdavanja lijeka. U Nizozemskoj, čiju "sveobuhvatnu" politiku o rekreativnoj uporabi marihuane poznajemo, tvrtka *Bedrocan* prodaje dosta veliki asortiman proizvoda na bazi te biljke. Uvoze se u Finsku, Italiju, Njemačku, te u Veliku Britaniju, ali samo u istraživačke svrhe. U Europi je u tijeku rješavanje zahtjeva za dozvolu stavljanja proizvoda u prodaju. U Belgiji i Švicarskoj isto je tako dozvoljeno propisivanje i izdavanje u ljekarnama lijekova koji su derivati kanabisa.

MITOVI I LAŽI ŽIVE I DANAS

Što se "rekreacije" tiče, situacija u Francuskoj ostaje ista, čvrsto ukotvljena na zakonu iz 1970. kojim se zabranjuje posjedovanje i slijedom toga, naravno, konzumacija marihuane. Interesantno je iskustvo Španjolske koja je dekriminalizirala uporabu 1983., prije nego što je ponovno promijenila zakon 1992. i time ograničila korištenje na privatnu sferu odnosno vlastitu uporabu. Prizor mladeži kako veselo puši na javnim mjestima, što je mlade Europljane privuklo u Španjolsku, bio je samo igrokaz koji je ubrzo "skinut s programa" pod pritiskom susjednih zemalja, među kojima je naravno i Francuska. Ta je liberalizacija zapravo za sobom povukla otvorenu konzumaciju droge, stvarajući iluziju da se ona povećava, a zapravo se time samo pokrenula. Mnogi danas javno optužuju hipokriziju zakona koji dozvoljava konzumaciju, ali ne i prodaju, dakle, ispada da bi svatko za vlastitu konzuma-

ciju trebao sam saditi biljku. Činjenica je, premda se to uvijek ne vidi u tekstovima zakona, da je konzumacija dekriminalizirana u Njemačkoj, Italiji, Austriji i Danskoj. Korištenje je djelomično dozvoljeno i u Ujedinjenom Kraljevstvu, Portugalu i Belgiji. Nizozemska predstavlja slučaj za sebe, tamo se konzumacija široko tolerira, ali nije formalno dozvoljena. Famosne kafeterije u kojima je dozvoljeno javno pušenje postoje još od 1976. i predstavljaju neku vrstu odstupanja od zakona.

Agencija EU za nadzor droga i ovisnosti konstatira opću tendenciju prema dekriminalizaciji konzumacije marihuane. Što bi značilo da malo po malo postaje zakonitim konzumirati proizvod kojim se ne smije trgovati! Gore spomenuta Agencija 2008. objavljuje izvješće o kanabisu na 742 stranice u kojem jedan odlomak kritizira mit o tobožnjem povećavanju "moći" kanabisa, što tako gorljivo zagovaraju oni koji promiču potrebu za prohibicijom. Da i ne spominjemo hašiš, koji proizvođači

ponekad namjerno razrjeđuju kako bi mu povećali rentabilnost, no o tom razrjeđivanju u analiziranim uzorcima trava nema dokaza. Zapravo, uzorci uzeti tijekom 1970-tih nisu dobar pokazatelj onoga što se konzumiralo tada, a oni uzeti poslije pokazuju veliku raznolikost. Taj je argument ionako bez vrijednosti jer svaki pojedini konzument konzumira nu količinu podešava njenoj relativnoj snazi, jer bi bez toga mogao ići direktno u nebo ...

PUT U ZELENO PODZEMLJE

Pušač kanabisa kako ga vidi šaman

Daenin Tejeda duhovni je iscjelitelj iz Seattlea. U tekstu pod naslovom *Into the green underworld** (Put u zeleno podzemlje) govori (nam) o iskustvu s kanabisom koje ga je navelo da se pozabavi sa samim duhom te biljke, prema metodama američkih indijanskih šamana. Daenin počinje priču kako je svaki put kad bi se našao u društvu prijatelja koji su pušili marihuanu na njihovim ramenima vidio mala bića od spiralnih krugova dima, čiju je prisutnost i on osjećao. Te "vizije" su ga zaintrigirale do te mjere da je odlučio ispitati tu dimenziju pomoću svojih totema koji mu služe za usmjeravanje. Uvijek mu se činilo da pušači ostaju tupi, bez volje i pokazuju određeni stupanj ovisnosti koju odbijaju pri-

znati. Međutim, njegovo će ga iskustvo naučiti da se ne radi o ovisnosti u fizičkom smislu, već o mnogo suptilnijem procesu.

Mala zelena bića

Nakon što je počeo svoje "putovanje" Daenin konstatira da su mu psihičke sposobnosti oslabljene, a emocije promijenjene. Premda kao iscjelitelj posjeduje veliku empatiju prema drugima, sada postaje potpuno indiferentan. Čak štoviše, to mu je smiješno! Tek tijekom kasnijih stanja transa pomoću totema-usmjeritelja uspijeva rekonstruirati svoje putovanje. Brzo se našao okružen bićima koja je ranije vidio na ramenima svojih prijatelja. Opisuje ih kao mala zelena bića, visoka od 30 do 50 cm, sa sjajnim žutim očima. Zauzeti su upijanjem - udisanjem pušačevih emocija, sjećanja i misli te njegove volje. Kad završe

svoj posao nestaju, tako da ispare u obliku iskrica i za sobom ostave gustu maglu. Kako je išao dalje na svom putu Daenin se našao u donjoj astralnoj sferi. Pred njim se ukazao hram ili neka vrst oltara u obliku grčkog slova π (pi). Tu ponovo susreće ona bića koja mu udahnuju "uobličene misli" i emocije.

Četiri kategorije pušača.

Okružen je brdašcima prekrivenim biljkama marihuane, za koje zatim shvati da su to zapravo kristali u obliku biljke, a doimaju se kao da se među sobom povezuju, sudaraju, a zatim složno spajaju i razmjenjuju emocije u bojama. Daenin shvaća da se zapravo radi o transmiterima i receptorima i kaže si da oni na neki način moraju biti fizički povezani s biljkom. Najednom shvati da biljka stvarno sadrži kristale: radi se o samim molekulama tetrahidrokanabino-

la (THC)! Kako plamen aktivira kristale THC-a duh biljke dolazi u kontakt s pušačem! U šamanskom svijetu, kristali su višedimenzionalni transmiteri, tj. svaki je kristal višedimenzionalni odašiljač za sebe.

Daenin na taj način dobiva informaciju koja mu kaže da se ljudska bića, sa stajališta biljke, dijele na četiri kategorije konzumenata tj. pušača. Prvi, rekreativni pušači, iz nje izvlače najmanju korist jer traže isključivo "umrtvljavanje" (anesteziju). Drugi dobivaju više jer traže otvor u svijesti, ali isto tako, nesvjesno, i umrtvljavanje. Treći su privilegirani, jer to su proizvođači ili uzgajivači, bez kojih sve ovo ne bi bilo moguće. Oni imaju još tješnju vezu s biljkom koja im daje jedan oblik vrlo suptilne energije. Posljednja, četvrta skupina su "šamani" koji su potpuno svjesni promjene koja se zbiva